

سالگرد استاد افشار و تولد آثاری نو

توفیق نشر آن را داشته است. کتاب‌های دیگر او که در طول سال ۱۳۹۰ یکی پس از دیگری از چاپ در آمد به شرح ذیل است: ۱. نزهة العقول فی لطایف الفصول: با یاری جواد بشری ۲. پنج کتابشناسی ایران ۳. نامه‌های خاموشان (نامه‌هایی که از ناموران فرهنگی به ایرج افشار ارسال شده) به کوشش محمد افشین‌وفایی و شهریار شاهین‌دژی ۴. سفینه و بیاض و جنگ (مقاله‌های سفینه‌پژوهی ایرج افشار): به کوشش میلاد عظیمی ۵. گزارش‌های سیاسی واشنگتن و یادداشتهای زندان از اللهیار صالح: با یاری پژمان فیروزبخش ۶. خاطرات و ملاحظات سید علی محمد دولت‌آبادی.

پس از درگذشت استاد افشار، جلساتی در یادبود او در داخل و خارج برگزار شد. مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی — که مراسم تشییع هم با شکوهی به‌یادماندنی از همانجا صورت گرفت — مجلس یادمان مفصلی برای آن نادره دوران برگزار کرد و حدود ۱۰ سخنران از دانشوران و دوستان اندیشمند آن فقید درباره فضایل و خصایل او سخن گفتند. مرکز پژوهشی میراث مکتوب نیز در اردیبهشت‌ماه سال جاری با همکاری دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، مجلس بسیار باشکوهی با ۱۴ سخنرانی برپا نمود و مجله گزارش میراث را با ۷۰ نوشته و مقاله و یادداشت در ۱۹۰ صفحه ویژه استاد افشار منتشر کرد.

یک زمستان از فقدان زنده‌یاد ایرج افشار و یک بهار از عمر یکایک ما گذشت. در این یک سال، خاطرات مرحوم استاد افشار، در دل‌ها زنده بود و انتشار کارهای تازه او و مقدمه‌هایی که بر کتاب‌های دیگران نوشته بود، بهترین نشانه حیات طیبه اوست. او مفهوم مانابودن نام نیک مردان بزرگ را حیاتی تازه بخشید. هفته‌ای و ماهی نبود که در مجالس و محافل علمی «ذکر خیر او حاصل تسبیح ملک» نبوده باشد و یادش در حلقه احباب او نرود. اگرچه حضرت استاد در ظاهر بین ما نبود تا پاسخگوی سؤالات مشتاقان کتاب و نسخه و ایران‌شناسی باشد، اما اهل کتاب و نسخه و نسخه‌شناسی، به دلیل مراجعات مکرر به آثار او و نقل شفاهی و افواهی از آراء و اقوال او، گرمی حضور و حیات او را البته با صد حسرت و آه، حس می‌کرده‌اند.

یکی دیگر از برکات زندگی استاد، انتشار قریب ۱۲ اثر پس از فوت اوست. آثاری که یا خود به‌تنهایی به سرانجام رساند یا به یاری دوستان جوانش و همچنین مقدمه‌هایی که به خواستاری دوستان خود بر کتابهایشان نوشت. کتاب‌هایی که نام آنها می‌آید، کارهایی است که تا کنون این جانب از نشر آنها مطلع شده است:

کتاب کاغذ، کتابشناسی فردوسی، رساله جلدسازی و نسخه‌شناخت، عنوان چهار کتابی است که میراث مکتوب

کرد و آن مرحوم مقدمه‌ای ارزشمند بر کتاب نسخه‌شناخت او نوشت و اکنون در آیین سالگرد استاد و با یادکرد خدمات استاد در حوزه نسخه‌شناسی، این اثر نیز معرفی و رونمایی می‌شود.

۲۰ دی‌ماه سال ۸۹ آخرین حضور علمی استاد افشار در میراث مکتوب بود. در جلسه رونمایی از کتاب دستور الجمه‌ور — که در تصحیح آن رنج بسیار برده بود — شرکت کرد. عصابه‌دست، با رنگی پریده و چهره‌ای تکیده و صدایی خسته گفت: «به زحمت خودم را به اینجا رساندم.» و با طنز و تبسم اضافه کرد: «آمدم تا نگوید افشار مرده است!»

در این روز سردیس علامه قزوینی، به دست عزیز او رونمایی شد. علاقه وافری به علامه داشت. مرتب به سخنان او در تصحیح متون استناد می‌کرد. اکنون به لطف استاد جمشید ماهر نیا سردیس استاد افشار هم ساخته شده و در ایام سالگرد وفات این دانشمند محبوب همه ایرانیان رونمایی خواهد شد.

میراث مکتوب مفتخر است که در کارنامه فعالیت‌های فرهنگی خود، بزرگداشت و تجلیل از پژوهشگران و مصححان و نسخه‌شناسان و ایران‌شناسان نامی را ثبت کرده است و این افتخار را با برپایی دومین آیین ارج و یادبود نادره دوران و فخر فرهنگ ایران، ایرج افشار، دو چندان کرده است.

همچنین مجلات بخارا، مهرنامه، کتاب ماه کلیات، گیلان ماه ایران‌شناسی و... شماره‌ای از نشریه خود را به پاسداشت آن بزرگمرد فرهنگ ایران اختصاص دادند.

در سالی که گذشت، کتاب کاغذ در زندگی و فرهنگ ایرانی برگزیده جایزه کتاب فصل و نیز برنده جشنواره فارابی شد. این همه از نتایج یک عمر تلاش بی‌وقفه و کوشش پرثمر برای معرفی ایران به جهان، با سربلندی و سرافرازی است. ایرج افشار نه به این جوایز نیازی داشت و نه علاقه‌ای داشت که به او جایزه دهند و به اصطلاح او را تشویق کنند. بارها می‌گفت به جوان‌ها جایزه دهید که تشویق برای آنها سازنده است. البته جایزه‌ای را رد نمی‌کرد، بلکه نامه می‌داد که مثلاً جایزه را به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران بدهید.

یکی از خصائل نیک استاد افشار، شاگردپروری اوست. خدا داند که چه بسیار جوانانی که با حسن خلق و لطف استاد در تاریخ و ایران‌شناسی و کتابداری و کتابشناسی و مجله‌نگاری و نسخه‌شناسی و تصحیح متون و... کاردان و زبده و در کار خود خبره شدند و این نیز نشانه دیگری بر تأیید حیات طیبه اوست. آقای علی صفری از جوانان علاقه‌مندی است که دست‌پرورده آن مرحوم در نسخه‌شناسی است. او که نخست تحفة‌العراقین را تصحیح کرده بود، به تشویق استاد و حمایت میراث مکتوب، پژوهش در موضوع نسخه‌شناسی را به جد و جهد فراوان پی گرفت و نمونه نهایی کار خود را به استاد ارائه

